

BARROC: LA LLETRA I LA MÚSICA. THE KINGDOM OF THE WORDS

Una de les més formidables aportacions del Barroc a la Història de la Música és l'eclosió de les fugues, que venen a ser un *Frère Jacques* més elaborat i creatiu. Escoltar una fuga posa immediatament en guàrdia l'oient, perquè copsa ja des del primer moment, a mitja presentació del subjecte o tema musical, que allò s'enfilàrà i s'enfilàrà, i aquesta sensació, tensa i un punt angoixant, no deixa de ser plaent. Però com que no es tracta de precipitar el públic pels abismes de l'atonalitat cal rematar la jugada, per més que algun sàdic ho faci durar. Wagner, al *Tristany i Isolda*, no va trobar la nota tònica, la que resol la tensió, fins quasi quatre hores després del famós acord dissonant amb què comença l'òpera.

En això, la música comparteix la que Chomsky considera una característica essencial del llenguatge humà: la infinitud discreta¹. Ja sabeu: amb un nombre finit d'elements, qualsevol parlant (músic) de qualsevol llengua pot construir infinites expressions perfectament gramaticals, que a més poden ser d'allargada infinita, tipus "*la noia que dius que actua al teatre que va dissenyar l'arquitecta que vivia al mateix carrer que la família que ens vam trobar el dia que...*". I al tanto, perquè malgrat ser inaudita qualsevol interlocutor l'entendrà, sempre que no mori per esgotament... risc que no corren els *fans* del *Tristany*, que es veu que n'hi ha uns quants: és ben bé que com deia el filòsof, "*tiene que habé gente pa tó*".

El Barroc és també el període en què la música instrumental enceta el seu propi camí (sonates, suites, concerts, etc.), desvinculat de la música vocal. I pel que fa a aquesta segona, a banda de l'exuberància del contrapunt en oratoris i cantates, neix l'òpera i, per al que ara ens interessa a nosaltres, s'imposa el gust per la paraula i la preocupació per la seva correcta articulació.

Dos segles més tard, un altre lingüista eximi, el fonetista anglès H. Higgins expressaria aquest mateix neguit en una famosa diatriba contra

¹ Per respecte i devoció a les Festes de Nadal (i a Chomsky), us estalvio les controvèrsies i malentesos que entre la doctrina científica ha generat aquesta qüestió. La dono per bona i avall.

la gent descurada parlant –un problema afortunadament superat a la Catalunya moderna:

<https://www.youtube.com/watch?v=B3Vx0VvcQyY>

Aquest mateix professor Higgins, que es vantava de poder ubicar qualsevol persona només per la seva parla en un radi de dues milles dins de Londres (*“and sometimes within two streets”*), aconseguí en sis mesos convertir una florista *cockney* en una dama, fonamentalment ensenyant-li a dir bé “Hartford, Hereford and Hampshire”.

<https://youtu.be/uVmU3iANbgk>

Per cert, que la noia en qüestió s’assemblés tant a l’Audrey Hepburn (o a la Julie Andrews, al teatre), també hi devia ajudar...

Val a dir que les diferències de pronúncia són realment un hàndicap no menor a l’hora de gestionar masses corals, per exemple al *Messies* de Händel, del qual em fa l’efecte que ja us havia parlat. Trevor Pinnock, clavecinista i director d’orquestra anglès, expressava un dia la seva satisfacció per dirigir un *Messies* participatiu a Catalunya, perquè, deia, “com a mínim aquí tothom canta el mateix text”. I afegí, com qui no vol la cosa: “Ara bé, de vegades canteu paraules que no entenc”.

Com el català, l’anglès és un idioma amb gran predomini de monosíl·labs. Però és clar, a canvi cal extremar la correcta articulació dels mots, tasca que acaba esdevenint tan imprescindible com afinar. Altrament, passaria el que lamentava Mr. Pinnock, que no s’entendria què dintre estem dient. Un exemple: al *Hallelujah*, el clímax arriba amb la seqüència “King of Kings, and Lord of Lords” i tota la trompeteria celestial desfermada².

*Trevor Pinnock, el dia
de la seva graduació
al Royal College of Music*

Ara bé, si, transportat per l’emoció, hom es relaxa, en cantar-ho pot sonar si fa no fa així: “*Kinoxkin, an loro-lo”, on el primer tros fa pensar en una marca de detergent barat, i el segon és el recurs clàssic de qui

² Recordeu que les trompetes són els àngels, la connexió amb Déu: ve a ser com estar en un grup de WhatsApp, però encara més virtual.

no se sap la lletra, o simplement de quan la peça no en té... Sigui com sigui, una catàstrofe sense pal·liatius.

72

S. he shall reign for ev - er and ev - er, for ev - er and

A. reign for ev - er and ev - er, King of Kings, for ev - er and

T. and he shall reign for ev - er and ev - er, King of Kings, for ev - er and

B. and he shall reign for ev - er and ev - er, King of Kings, for ev - er and

Pno.

76

S. ev - er, Ha-le lu - jah, Ha-le lu - jah! and he shall reign for ev - er and

A. ev - er, and Lord of Lords, Ha-le lu - jah, Ha-le lu - jah! and he shall reign for

T. and Lord of Lords, and he shall reign for ev - er and

B. ev - er, and Lord of Lords, Ha-le lu - jah, Ha-le lu - jah! and he shall reign for ev - er and

Pno.

Fixem-nos també en l'expressió "for ever and ever" (el nostre "pels segles dels segles"). Com que en aquest mític cor es repeteix ni més ni menys que setze vegades, és decisiu dir les quatre paraules ben *properly*, i dir-les separades, perquè si no, és fàcil acabar cantant "forever and never", cosa que, a banda de recordar un *hit* d'en Demis Roussos (Déu l'hagi perdonat), provocaria un conflicte "in terminis" de dimensions apocalíptiques: O sempre, o mai, però tot alhora no pot ser.

Per il·lustrar-ho tot plegat, us ofereixo en primícia una versió modesta –però deliciosa– del *Hallelujah* que els Framenors Caputxins van cantar fa uns anys. Les deficiències de la gravació no us impediran d'apreciar l'enginyosa forma que es van empescar per orientar el públic mentre esquivaven les trampes de l'anglès, els molt punyeteros.

<https://youtu.be/ZCFCEJTEzNU>

Que passeu molt bones Festes i millor 2019.

El Mestre Edmon Colomer lidera el grup d'intrèpids cantaires que enguany cantaran el Messies participatiu malgrat que una coneguda entitat financera valenciana els va deixar penjats a mode d'escarment i sense previ avís